

TEE ENDA TULEVIKKU

Nordea pensioni erileht | Sügis 2015

Kes maksab tulevikus mu pensioni?

Kristjan Lepik
Arengufondi
majandusekspert

Arengufondi majandusekspert Kristjan Lepik vaatab tuleviku pensionisüsteemile ja arutleb, kas praegune lääneriikide majandussüsteem suudab katta elanikkonna vananemise tulemusel suurenevad kulutused ka mõne või 20 aasta pärast.

Vanemaid aina rohkem

Alustuseks mõned numbrid. Jaapanis on üle 65 aasta vanuseid inimesi 32 miljonit. Seda on üle 25% rahvastikust ja pea kaks korda rohkem kui 14 aasta vanuseid lapsi. Prognooside järgi on 65+ inimeste osakaal aastaks 2060 juba 40%. USA tervishoiusüsteemi ebaefektiivsusest jõuab sageli kilde ka Eesti meediasse. Süsteem on väga kallis, inimeste kulud tervishoiule on koguni 18% SKP-st. Veel 1980. alguses oli see number alla 10% ning prognoosid ei näita midagi kaunist – aastaks 2040 prognoositakse selle kasv 35% tasemeni.

Aga veel enne, kui edasi tõttame, istume korra nende numbritega maha. Kui veerand riigi elanikkonnast on üle 65-aastased, siis tähendab see

väljakutseid väga paljudel rindel. Kui neid on kaks korda rohkem kui lapsi, siis on nad ka ju palju olulisem grupp poliitikele?

Vajadus läbimõeldud muutusteks

Kui elanikkond vananeb ja kulutused tervishoiule ja pensionitele kasvavad, siis kas praegune lääneriikide majandussüsteem suudab need kulud katta? Kui vaadata 20 aastat ette, siis on vastus kindlasti „ei”. Aga 3-4 aasta pärast? Selles ajavahemikus on vastuseks „ehk saab hakkama”. Ja see periood ei olnud valitud juhuslikult, see on keskmise valimistsükli pikkus.

Ehk kui nüüd päris aus olla, siis lääneriigid peavad ette võtma riigi maksumodeli reformi – et tulla toime elanikkonna vananemise ja sotsiaalkulutuste tõusuga, on vaja süstemaatilisi ümberkorraldusi. Kui pikema perioodi prognoosidega tõtt vaadata, siis ümberkorraldustest pääsu ei ole. Olgu, usun, et paljud lääneriikide juhtfiguurid on suures plaanis ülaltoodud jutuga nõus. Ka avalikult, sest see on üsna üldine.

Millised ikkagi on need vajalikud sammud? See jutt läheb paraku ebameeldivamaks. Meeldivaid ja mõnusaid lahendusi ei ole – rahaga läheb kitsamaks. Paarikümne aasta vaates tuleks öelda „riiklikku pensioni me tänases mahus enam tulevikus maksta ei saa” (inflatsiooniga korrigeeritult) ning „igaüks peab

osa tervisekuludest ise katma, riik saab ehk katta baasteenused”. Usun, et igaüks mõistab, et nendest ei saa valimisloosungit mitte mingisugusel moel.

Paarikümne aasta pärast tuleks öelda „riiklikku pensioni me tänases mahus enam tulevikus maksta ei saa”. Usun, et igaüks mõistab, et sellest valimisloosungit mitte mingil moel ei saaks.

Talupojatarkus paneb ise tegutsema

Kui eelnev jutt oli kogu maailma kohta, siis nüüd jõuame Eestini. Kui vaadata näiteks pensioneid, siis on meil tulevane trend mõnevõrra positiivsem – võrreldes Lääne-Euroopaga on tänane pensionitase madalam. Töenäoliselt koos üldise majanduse kasvamisega, kosuvad mõnevõrra ka pensionid.

Kuid paraku mõjutavad need ülalpool toodud arengud ka meid. Kui praegu on Eestis umbes miljon tööealist inimest, siis Eesti Panga prognoosi järgi langeb see 2040. aastaks 850 000-ni. Kui täna on töötajaid üle poole rohkem kui pensionäre, siis Praxise arvutuste järgi on 2050. aastaks need numbrid pea võrdsed. Seega lisaks lastele, peab iga töötav inimene selleks ajaks toetama ka üht pensionäri.

Aga aitab numbritest, usun, et probleem on selge. Mida siis peaks iga inimene nende numbrite valguses tegema? Lugeses maailmas toimuva ja valitseva-

”

te meeleolude kohta, tõden, et mulle meeldib eestlaste pragmaatilisus. Talupojatarkus, kui maalähedasemalt öelda. Kui Lääne-Euroopas on palju sellist „küll riik lahenduse leiab” mõtteviisi, siis eestlased mõistavad päris sageli, et ainult riigile ei saa hea pensionipõlve nimel loota – tuleb ka ise rohkem teha.

Investeeri emotsiooni-ostu arvelt

Mida peaks siis tegema? Investeeringutega seoses on üsna levinud seisukoht, et umbes 10% sissetulekust võiks igaüks säästa tuleviku jaoks ja saadud raha investeerida. Kuid on selge, et seda on lihtsam teha lääneriikides, kus keskmine palk on korraades kõrgem kui Eestis.

Samas ei tohiks me ka selle vabanduse taha pugeda, et säästmine on justkui võimatu. Kui iga lugeja võtaks ette viimase kuu kulude väljavõtte, siis leiaks sealt kahtlemata emotsionaalseid oste. Vaadates kasvõi

”

Kui raha vahepeal mõistlikult investeerida, saaks tänase ühe talvemantli asemel tulevikus osta kaks.

oma isiklikku väljavõtet, on mul mitmel juhul põhjust peeglistse vaadata ja oimukohale koputada.

Tarbimist võib vaadata kui otust, mida võime teha kas täna või tulevikus. Kui see raha vahepeal ka mõistlikult investeerida, saaks tänase ühe talvemantli

asemel tulevikus osta kaks. Inimest eristab ju tegelikult kõikidest loomaliikidest see, et me suudame mõista hiljem saabuva rahuolu (*delayed gratification*) loogikat. Kui me ette panna toit ja lasta valida, kas süüa kohe või saada homme kaks korda rohkem toitu, siis hakkame kaaluma. Loomadele on see kontseptsioon mõistmatu. Seda tuleks meil ka rahaasjades rohkem rakendada.

Kaubanduskeskustes on tööl psühholoogid ja spetsialistid, kelle ülesanne on inimesi rohkem ostma meelitada. Miks on toiduosakonnad ja restoranid logod sageli punased? Punane värv stimuleerib söögiisu. Sellist tarbimislabürinti ei ole lihtne ignoreerida. Kuid tulevik on helgem, kui suudame täna veidi vähem tarbida ning tulevikuks säästa ja investeerida.

Tulevikuks kogumine ei pea algama suurtest summadest. Teine ja kolmas samm võimaldavad ka mõõdukate summade investeerimist. Mõlema samba maksusoodustused tegelikult soosivad tuleviku kindlustamist. Tõsi, näiteks aasta 2030 tundub olevat kaugel, mistõttu ei ole lihtne leida argumente nii kauge eesmärgi nimel tegutsemiseks. Samas, 2005. aastal tundus ka tänane päev kaugel, kuid näete, kui kiiresti see kätte jõudis. Kas ei oleks mitte praegu hea meel toona säästetud isegi väikse summa üle?

Juhtkiri

Oluline märksõna pensioni puhul on „ise”. See läbib mitut selle lehenumbri artiklit. Pension, mida tulevikus saada hakatakse, ei tohiks olla pelgalt peost suhu elamiseks. Pensionipõlv on pikk ja ka siis soovib igaüks võimalikult head elukvaliteeti, olgu selleks reisi- mine, meelepärase huvidega tegelemine või muu. Soovitakse väärikalt elada. Mitmete uuringute järgi ootavad eestlased, et pension

oleks keskmiselt 65-75% viimasest palgast. Selle tagamiseks aga riiklikust pensionist ei piisa. Mida siis teha võiks? Paratamatult tuleb ise lisaks koguda.

Pensioniaeg tundub paljudele kauge ja hoomamatu. Lihtsam on ette planeerida ühe, kahe või viie aasta tegevusi. Sellepärast hakatakse pensionieale mõtlema alles selle lähenedes. Pensioni kogumise puhul on oluline faktor aeg. Mida varem ha-

kata koguma, seda paremini saab tulevik kindlustatud. Paarkümmend aastat, või isegi ainuüksi kaks, mängivad tulevikku silmas pidades suurt rolli. Ehk teisisõnu peitub pensioni kogumises lihtne mõte – tee iseenda tulevikku. Kes siis veel kui mitte ise?

Angelika Tagel
Nordea Pensions Estonia
juhatuse esimees

Muretum pensionipõlv algab iseendast

Magnus Piirits
Praxise töö- ja sotsiaalpoliitika analüütik

Praxise töö- ja sotsiaalpoliitika analüütik Magnus Piirits ütleb, et praegune riikliku pensionikindlustuse ja kogumispension kombinatsiooni ei too tulevikus oodatud tulemust. Tuleb otsida ka lisavõimalusi, kuidas endale hea tulevik kindlustada.

Tulevikus 70% palgast pensioniks

Mitmed uuringud on näidanud, et eestlased soovivad pensionile jäädes saada umbes 70% oma viimasest sissetulekust. Arvestades praegust pensionisüsteemi ja võimalusi, siis selline soovitud tulemus ainult esimese samba ehk riikliku pensionikindlustuse ja teise samba ehk kogumispension kaudu ei realiseeru. Selle üks peamisi põhjusi on vananev ühiskond ja tulevikus töökäte puuduses vaevlev ühiskond.

Mida kõrgema palgaga on inimene oma eluea jooksul töötanud, seda kättesaamatam on tema jaoks 70% piir. Inimesel, kes on terve eluea töötanud kõrge palgaga, on kindlasti olnud rohkem võimalusi oma tulude investeerimiseks. Terve elu miinimumpalgaga töötanud inimesel ei jätku tõenäoliselt lisa investeerimise jaoks vahendeid. Samas keskmise palgaga töötanu saavutaks 70%-st poole, aga temal võiks olla ka võimalus

paigutada lisavahendeid tuleviku jaoks. Nooremate inimeste pension sõltub teisest sambast suuremal määral kui vanematel inimestel. Arvutustes on eeldatud väikest, kuid positiivset teise samba reaaltootlust. Seetõttu, mida noorem on inimene, seda väiksema osa saab ta oma viimasest palgast pensionile jäädes. Kui meil oleks ainult esimene samm, siis nooremate olukord oleks veelgi halvem praeguses vananevas ühiskonnas. Kui teise samba tootlus oleks kõrgem, oleks olukord vastupidine ja seda just keskmise ja suurema palgaga inimestel, sest praeguse pensionisüsteemi pension oleneb suurel määral inimese sotsiaalmaksustatud palgast. Tasub märkida, et inimesed, kes saavad enamiku tuludest näiteks dividendidena, ei teeni endale esimese ja teise samba pensionit.

Kuidas ikkagi kindlustada hea tulevik?

Kui soovime ikkagi jõuda praeguse süsteemi puhul 70%-ni viimasest palgast, peaks inimene ise juurde investeerima. Üks paljudest võimalustest on kolmas pensionisamm ehk täiendav kogumispension, et inimesed saaksid investeerida, kuid ei peaks ise sellele aega kulutama. Kolmanda sambasse investeerimist on seadustega soodustatud. Nii investeringule kui pensionimaksele on seatud tulumaksusoodustused. Näiteks pensioni väljavõtmisel ei pea sellelt eluaegse annuiteetlepingu korral (regulaarsed pensionimaksed läbi elukindlustuse)

tulumaksu maksma.

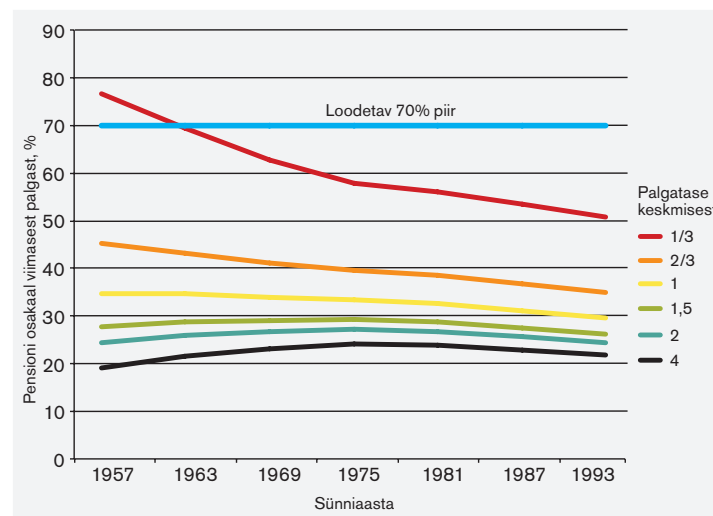
Kujutleme olukorda, kus inimene hakkaks 2016. aastast investeerima kolmandasse sambasse, et jõuda 70% tase- meni. Rahandusministeeriumi statistika järgi on vabatahtliku kogumispension fondide keskmine tootlus olnud alates 2002. aastast umbes 4% ja kindlustuslepingutel umbes 3%. Seega on reaaltootlus olnud kolmandal sambal sarnane teise sambaga ehk 0,5%. Kuna vanematel inimestel oleks järgmisel aastal investeerimist alustades investeerimisperiod lühike, siis seetõttu oleks ka nende igakuine investeringusumma enda palgast üsnagi suur. 1975. aastal või hiljem sündinud inimesed peaksid soovitud tulemuseni jõudmiseks investeerima umbes 10–20% oma igakuisest palgast. Kui investeringu tootlus oleks suurem, siis peaks ka igakuiselt eesmärgi saavutamiseks vähem investeerima. Kui investeringu reaaltootlus oleks 0,5% asemel 5%, peaks inimene, kes on sündinud 1975. aastal ja teenib terve elu keskmist

Kui inimene soovib jõuda 70%-ni oma viimasest palgas, peab ta juurde investeerima. Üks võimalus selleks on kolmas pensionisamm.

palka, investeerima 15% asemel hoopis 9% kuus. Kolmandasse sambasse investeerimise protsendi võib üle kanda ka mõnele teisele investeerimisobjektile, aga eeldusel, et sealt teenitakse vähemalt 0,5% võrra kõrgemat tootlust, kui on inflatsioon.

Praegu kehtiva pensioni-

Graafik näitab, kui suure osa moodustab inimese eeldatav pension viimasest palgast järgnevatel eelduste korral: inimene läheb 25-aastaselt tööle ja töötab sama palgaga terve elu. Seega töötab inimene umbes 40 aastat. Oodatavaks elueaks pärast pensionile jäämist on eeldatud 18–22 aastat, olenevalt sünniaastast. Makromajanduse prognooside juures on kasutatud viimast Rahandusministeeriumi pikaajalist prognoosi. Teise samba tootluseks on võetud viimase 12 aasta keskmine teise samba reaaltootlus, milleks on 0,5%. Reaaltootlus on tootlus, millest on maha arvatud hindade kasv.

süsteemi järgi peaks loodetava 70%-ni jõudmiseks inimene investeerima üsnagi suure osa oma brutopalgast. Investeringu igakuise summa vähendamiseks on vaja suuremat kolmanda samba tootlust või peaks investeerima mujale, kus on kõrgem tootlus. Miinimumpalka teenivate inimestele mõeldes peaks kogu pensionisüsteemi muutma, sest neil on väga raske midagi ette võtta. Tuleviku nimel peaksid kõik mõtlema, kuidas pensionipõlve inimväärsemaks muuta, kuhu investeerida või sääste paigutada. Muutuvas maailmas ei saa loota ainult järeltulevatele põlvkondadele, sest nende hulk võrreldes pensionil olevate inimestega väheneb.

Mida pensionikogumisest meele pidada:

- Mida noorem on inimene, seda madalam on tema I ja II samba pension võrreldes tema palgaga.
- Pensioni osakaalu tõstmiseks 70%-ni inimese viimasest palgast, on vaja noorematel inimestel investeerida 10–20% igakuisest brutopalgast.
- Tuleviku nimel peaksid kõik inimesed mõtlema, kuidas oma pensionipõlve inimväärsemaks muuta, kuhu investeerida või sääste paigutada.

Mida ootavad inimesed pensionifondidelt?

Martin Rajasalu
Nordea Pensions
Estonia juhatuse liige

Inimesed hindavad, kui pensionifondide teenusepakkuja paistab silma hea tootlusega ning nad saavad oma raha rahuliku südamega spetsialistide kätte usaldada, selgus Nordea Pensions

Estonia hiljuti läbi viidud fookusgrupiuuringust.

Pensionifondide temaatika on tihti keeruliste terminite ja numbrite rohke ning kui iga-päevaselt nendega kokku ei puutu, võib teema kaugeks ja keeruliseks jääda. Seetõttu otsustas Nordea Pensions Estonia uurida, kuidas saaks teenuseid inimestele lihtsamaks ja arusaadavamaks muuta ning millised on üht head teenusepakkujat iseloomustavad märksõnad.

Inimesi huvitab nende pensioniseis ja nad tahavad pensionifondide käekäigu kohta saada regulaarset infot.

ei peaks muretsema. Uuringus osalenute jaoks oli ka tähtis, et pensionifondidega kaasnevad

Ideaalne pakkuja hoiab fondid kontrolli all

Fookusgrupis osalenud inimestel paluti kirjeldada, milline oleks nende unistuste teenusepakkuja. Selgus, et inimeste jaoks on eelkõige oluline hea tootluse näitaja. Samuti tahetakse tunda end oma teenusepakkuja juures kindlalt ning soovitakse, et oma raha käekäigu pärast

kulud oleksid madalad.

Uudiskirjad olgu sisukad ja informatiivsed

Fookusgrupi uuringus tunti ka huvi, kuidas ja millistest kanalitest inimesed kõige enam teavet pensionisäästude kohta teada soovivad. Selgus, et inimesi huvitab nende pensioniseis ning nad tahavad saada pensionifondi käekäigu kohta regulaarset infot. Kanalitest eelistatakse eelkõige elektroonilisel teel saadetavat uudiskirja. Samuti soovitakse aeg-ajalt ka silmast silma suheldes oma rahaasjad üle vaadata. Uuringus osalenud inimeste sõnul peaks

edastatav info olema lühike ja kokkuvõtlik, aga samas sisukas. Samuti oodatakse personaalset lähenemist ja soovitusi kogutud pensionivara käekäigu parandamiseks.

Millist infot oodatakse:

- regulaarset infovahetust
- lühikest ja sisukat
- personaalset
- professionaalseid soovitusi

Allikas: Nordea Pensions
Estonia fookusgrupiuuring

Teadlik kogub vabatahtlikult lisapensioni

Praxise töö- ja sotsiaalpoliitika valdkonna analüüs näitab veelkord, et inimesed peavad ise mõtlema oma tulevikule ja sisetulekule pensionieas, kirjutab Nordea Pensions Estonia juhatuse esimees Angelika Tagel.

Esimene ja teine pensionisamm peavad tagama pensionile jäämisel sisetuleku vähemalt 40% viimasest palgast. See määr on kokku lepitud Euroopas sotsiaaltartaga. Uuringud aga kinnitavad, et inimeste ootused on oluliselt kõrgemad – valdavalt soovitakse pensioniks saada 65-75% oma viimasest palgast. Seega on vabatahtliku lisapensioni kogumine paramatus. Inimesed peaksid seda teadvustama ja alustama kogumist varakult.

Esimesest sambast saadava riigipensioni suurus sõltub mitmest tegurist (kehtestatud rah-

vapensioni määrast, tööstaaži pikkusest, palga suuruselt), kuid tervikuna on selgelt mõjutatud riigile laekuvast sotsiaalmaksust. Demograafilised trendid aga näitavad töötavate isikute osakaalu langust kogurahvastikust. Seega peaks küsima, kas sotsiaalmaksu laekumine on tulevikus piisav, et tagada kohustused kasvava pensioniäride osakaaluga riigis? Hetkel pole trendid muutunud, Eesti riigi rahvastik vananeb ja tekib oht, et tänased noored saavad tulevikus, võrreldes oma viimase palgaga, väga madalat riigipensioni.

Esimese samba murele pakuvad kergendust teine ja kolmas samm, kuhu koguneb personaalne pensionisääst, mis arves-

Kuristikku investeerimisvajaduse ja tegeliku panuse vahel saab lahendada vabatahtliku kogumispensioniga, kuid seda on teinud kaduvväike osa inimestest.

tab rohkem isiku sisetulekuga ja võimalustega tulevikupensioni panustada. Kolmanda samba olukorda parandaks, kui tööandjapension oleks rohkem levinud. Kui suureks kujuneb isiku isiklik

pensionivara teises ja kolmandas sambas, sõltub peamiselt kolmest tegurist.

Palga suurus ja pensionisse investeerimine

Teise samba kohustuslikku pensionifondi koguneb iga kuu 6% palgast. Ajutiselt, kuni 2017. aasta lõpuni, on paljudel suurendatud makset 9%-ni palgast. Praxise hinnangul tuleks noorel investeerida igakuiselt umbes 10-20% palgast tulevikku, et tõsta pensioni osakaal 70%-ni viimasest palgast. Kuristikku investeerimisvajaduse ja tegeliku panuse (6%) vahel saab lahendada vabatahtliku kogumispensioniga, kuid seda on teinud kaduvväike osa inimestest. Vähesed kasutavad maksuefektiivset võimalust, kuid enamus inimestest isegi ei mõtle sellele.

Ühel või teisel moel oleks vaja olukorda muuta ning suunata rohkem raha pensionisse. Võimalik kombinatsioon oleks suurendada kohustuslik makse teise sambasse 9-10%-le ning rohkem motiveerida kogumist kolmandasse sambasse. Viimase alla käib ka tööandjapension,

mis senini Eestis vähe rakendust leidnud. Täiendavad soodustused tööandjatele võiks kaasa aidata.

Kogumise aeg

Aeg on investeerimise sõber, hiljem alustades tuleb igakuiselt rohkem kõrvale panna. Teine samm on kohustuslik ehk väike summa hakkab kogunema juba esimesest tööle asumisest. Riik teab, et inimestel on vaja pensionieaks tagavarasid koguda – eluiga pikeneb ning ka pensioniaastate arv – ja pakub inimesele mõistlikke maksusoodustusi. Vabatahtlikult saab kolmandasse sambasse pensioniks suunata kuni 15% palgast, aga mitte enam kui 6000 eurot aastas. Täna regulatsiooni arvestades tuleks kolmandasse pensionisambasse paigutada u 15% palgast, et võiks saada tulevikus ootuspärast pensioni.

Pensionivara tootlus

Pensionivara ei „puhka“ kontol, vaid investeeritakse vara kasvatamise eesmärgil. Igal pensionifondil on strateegia ja peamiselt sõltub varade tootlus sellest, kui

palju investeeritakse aktsiatesse, võlakirjadesse või muudesse varadesse.

Reegel on, et mida suurem on aktsiate osakaal, seda suurem on võimalik tootlus, aga ka investeerimisrisk. Noorelt alustades saab investeerida kõrgema riskiga fondi, sest pikaajaliselt peaks selline fond rohkem väärtust kasvatama. Turgudel on kõikumised, see on loomulik nähtus. Pensioniks kogumise aeg on aga pikk (noorelt alustades u 40 aastat) ja lühiajalised kõikumised ei mängi suurt rolli. Hiljem tuleks liikuda vähem riski kandvate fondide poole.

Tulemuste hindamiseks tuleb vaadata pikaajalisi (3 või enam aastat) keskmisi tootlusi. Need on hästi kättesaadavad pensionikeskuse kodulehel (www.pensionikeskus.ee). Tulevaste perioodide tootlused võivad erineda mineviku näitajatest, olla nii suuremad kui ka väiksemad.

Igal juhul on investeerimine pensionisse vajalik ja Eestis saab seda teha päris mõistlikel tingimustel. Kõigil – riik, tööandjad, inimesed ise – on vaja rohkem tegutseda selle nimel, et siin elanud ja töötanud inimestel oleks väärikas vanaduspõlv.

Kuidas arukalt investeerida?

Mida soovib pikaajalise rahakogumise jaoks mees, kes teab fondide juhtimisest kõike? Nordea Pensionifondide fondijuht Olli Enqvist toob välja kolm suurimat väljakutset, mida rahakoguja võiks järgida.

Säästmise ja investeringute kava

Pikaajaline investeerimine algab plaani koostamisega, kus tuleb läbi käia praegune majanduslik olukord ja tuleviku eesmärk. Olulised on riski- ja tulueesmärgid – palju soovitakse teenida ja palju ollakse nõus riskima. Sageli on kiusatus väita lihtsalt, et „ma tahan võimalikult suurt kasumit“, mõtlemata sealjuures kõrge kasumieesmärgiga seotud riskidele. Meeles tuleks pidada selliseid küsimusi, nagu:

- Kas talun oma investeerimisportfelli olulist kõikumist?
- Kas talun oma portfelli väärtuse 40% langust?
- Kas tahan, et mu portfelli ei kaotaks rohkem kui kindla protsendi või summa teatud perioodi jooksul?

Kava koostamisel tuleks lähtuda just sellistest küsimustest ning vastused peaksid kajastuma tulu- ja riskieesmärkides. Lisaks tuleks mõelda ajahorisondile ja maksudele. Planeerimise tulemusel peaks tekkima kava, mis ütleb, kuidas säästa ja investee-

rida nii, et eesmärged saaks täita. Plaan peab rahuldama riski- ja tootluseesmärgi.

Kava juurde jäämine

Koostatud kavale on oluline kindlaks jääda. Finantsturud on täis müra ja lühiajalisi häirivaid tegureid. On pigem reegel kui erand, et turud seisavad silmitsi tagasilöökidega ja korrektsioonidega, kus varade hinnad liiguvad jõuliselt ja hindade kõikumine suureneb. Väga ahvatlev on reageerida lühiajalistele kõikumistele ja kavast kõrvale kalduda. Samas on siiski vaja meeles pidada, et finantsturgudel on lihtsam prognoosida pika- kui lühiajalisi kasumeid. Võiks kuulata

Pikaajaline investeerimine algab plaani koostamisega, kus tuleb läbi käia praegune majanduslik olukord ja tuleviku eesmärk.

eksperte ja põhjaliku analüüsita kava mitte muuta. Suured kõikumised tulevad enamikele investoritele tavaliselt üllatusena.

Samas plaani need ei pruugi muuta – soovime ikka teatud aja jooksul koguda kindla summa.

Plaani hindamine

Kuigi hoiatasin liiga rutakate muutustest eest investeringuplaanis, tuleks seda mõne aastase intervalliga üle vaadata ja vajadusel muuta. Sellisel juhul võiks endalt küsida:

- Kas eesmärgid on muutunud?
- Kas riskitaluvus on muutunud?
- Kas suudan jätkata investeerimist/säästmist?
- Kas on muid muutusi, mis peaksid investeringute kavas kajastuma?

Nii saab analüüsida, kuidas aeg plaani ja eesmärgi on mõjutanud. Kui eesmärkide saavutamiseks on jäänud vähem aega, siis soovitakse üldiselt vähendada säästude ja investeringute riskitaset ehk soetada turvalisemaid fonde.

Kolm faktorit, mis turgude käitumist lähiajal mõjutavad

Hiina. Milline mõju on Hiina majanduse aeglustumisel? Kas see toob kaasa üleilmse majanduskasvu pikaajalise aeglustumise ja seisaku või on tegemist lihtsalt lühiajalise korrektsooniga pika tõusulaine järel?

Kust leida tulu ja kasvupotentsiaali null-intressimäära keskkonnas? Intressimäärad on arenenud maailmas juba mõnda aega nullilähedased ja rahapoliitika on olnud viimastel aastatel väga paindlik. Sellest hoolimata on inflatsioon surve olematu ja madala intressimääraga keskkond näib domineerivat ka lähitulevikus. Võlakirjaturgude tootlused on madalad ja mõnel juhul isegi negatiivsed. Tundub, et intressimäärad ei saa enam palju madalamale liikuda. Majandusele uut hoogu selle arvelt juurde anda ei saa. Kui intressid kaugemas tulevikus kasvama hakkavad, osutub võlakirjade investori jaoks väga raskeks rahuldavat kasumit saada, sest võlakirjade tulusus ja intressimäärad liiguvad üldjuhul vastastikuselt suunas. Seega on raske näha, kuidas konservatiivsema investeerimisplaaniga tulu teenida.

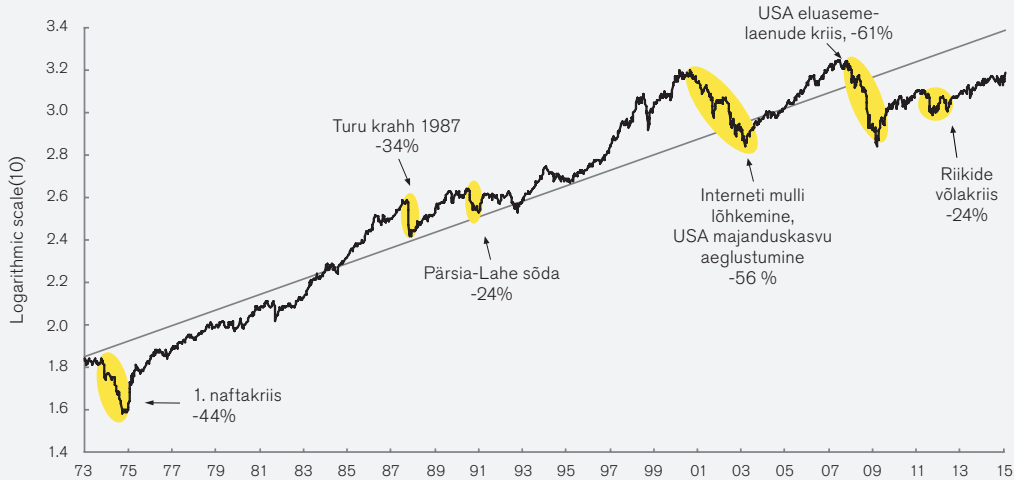
Geopoliitiline olukord. Millist rolli mängivad Venemaaga seotud pinged? Kas näeme edasist Ida ja Lääne suhete halvenemist või leitakse positiivne lahendus Ukraina konfliktile? Suhete normaliseerimine Venemaaga ja sellest tulenevalt sanktsioonide kaotamise tulemuseks oleks tugev majanduskasv nii Euroopas kui ka eriti Venemaal. See hoogustaks Venemaa ja Euroopa aktsiaturge ning looks uusi teenimise võimalusi.

Turge on võimatu ette ennustada

Viimase 40 aasta keskmine aktsiate tootlus on olnud keskmiselt 7,7% aastas.

Ajavahemik: 1.1.1973 - 26.1.2015
Euroopa aktsiad, Index Datastream
Total Market Europe

Allikas: Thomson Reuters

Noortel on kasutada finantsmaailma kalleim vara – aeg. Ometi näitab uuring, et pensionipõlveks säästmine on noorte hulgas madalaima prioriteediga.

Säästmisest saagu positiivne harjumus juba noorelt

Kaja Kibena
Nordea panga
müügitoe
osakonna juht

Uurijaid huvitavad inimeste käitumismustrid, mis on ühiskonna, riigi ja majanduse arengu käivitajateks. Ühe tegurina nähakse kogemust, mis annab kindlustunde, et teatud käitumine toob tulemuse. Kuidas see kandub üle säästmisele ja rahakogumisele, arutleb Nordea panga müügitoe osakonna juht Kaja Kibena.

Säästus ühekordseteks ostudeks

Nordea pank viis hiljuti 18-30-aastaste seas läbi uuringu säästmishoiakutest ja käitumisest. Uuringus analüüsiti, kuidas on noorem põlvkond valmis igapäevaste rahaasjadega tegeledes tulevikku planeerima.

Tulemused näitasid, et noored peavad säästmist oluliseks,

aga kasutavad raha kogumiseks siiski üsna ühetoolisi võimalusi. 48% osalenutest tegeleb regulaarselt säästmisega, kuid 76% nendest hoiab säästusid arvelduskontol või hoiusel. Säästude mittekogumise põhjuseks toodi eelkõige madal sissetulek või ülemäära suured kulutused. Samuti oli ühe olulisima põhjuseks märgitud säästmiseesmärgi puudumine.

Säästmine ja investeerimine on jõukohane ka tagasihoidlikuma sissetulekuga inimestele – alustada saab ka väikestest summadest

Positiivsena saab esile tuua, et üle poolel vastanutest on ülevaade oma igapäevastest rahaasjadest. Nad koostavad kuueelarveid ja jälgivad kulusid-tulusid. Samas motiveerivad raha koguma eelkõige lühiajalised eesmärgid, ühekordsed suuremad ostud, ootamatud olukorrad. 59% paneb raha kõrvale suurema planeeritud kulutuse tarbeks. Paraku on pensioniks säästmine noorte hulgas madalaima prioriteediga.

Noored ei teadvusta oma eeliseid

Tulemusi üldistades on näha, et noored võiksid rohkem õppida kasutama põhieelist – aega – ning uurida erinevate kogumis- ja investeerimisvõimaluste kohta. Mida pikemalt säästa ja investeerida, seda väiksemate regulaarsete summadega õnnestub tulemusi saavutada. Samas tuleb tähele panna, et säästmisel on valdavalt lühiajalised eesmärgid, mistõttu pole teenitav tootlus sedavõrd oluline võrreldes investeerimisega, millel on pikaajalised eesmärgid.

Säästmine ja investeerimine on jõukohane ka tagasihoidlikuma sissetulekuga inimestele – alustada saab ka väikestest summadest. Säästuhuvit tekitamiseks tuleks üle vaadata kulutused ja vähendada, mida vähendada. Seejärel saab edasi liikuda regulaarsete pensionisäästude kogumise ja pikaajaliste investeringute juurde, et tagada ka väärkas toimetulek tulevikus.

Oleks ma mõelnud siis, kui selleks õige aeg oli

Martin Rajasalu
Nordea Pensions
Estonia juhatuse
liige

Finantsmaailma kalleim vara on aeg. Noortel on seda palju. Neil on aega riskida ja see enda kasuks tööle panna. Finantsturud liiguvad lühikeses perspektiivis üles-alla, kuid pikaajaliselt on need seni toonud rahakogujatele kasu. Vaatame kasvõi hoiuseid – mida pikema perioodi peale tähtajaline hoius tehakse, seda paremat intressi teenitakse. Pikema perioodi määramatus on risk, kuid sellel on selge rahaline väärtus. Seega, mida varem alustada endale rahatagavara loomise

sega, mida pikemalt raha omada ja hoida, seda parema tulemuse võib saada.

Aeg muutub pensioniks kogudes vananedes üha hinnalisemaks. Mida teha, et saada pensionifondide abil kaks korda suuremat kuupensionit, kui on tänane igakuine sääst? Peab koguma säästusid poole pikema perioodi vältel, kui on oodatav pensionipõlv. Seega 40 ja enam aastat. Eeldades, et kapital hoiab väärtust ja säästude kasv on inflatsiooniga samal tasemel. Kui aga koguda pensionisäästusid vaid sama pika perioodi vältel, kui on oodatav pensionipõlv, peaks igakuiselt säästma sama palju pensionilis, kui pensionifondist saada soovime. 100, 300 või 1000 eurot kuus? Numbrid on väga suured. Varem kogumise alustada oleks ol-

nud päris hea mõte!

Teise pensionisambasse koguneb enamikel 6% oma igakuisest palgast. Pika kogumisperioodi järel võiks oodata pensioni, mis moodustab 12-15% palgast. Tundub vähevõitu! Seega näitab Nordea panga noorteuuring selget probleemi ühiskonnas. Me ei oska valmistada väljakutseteks, ei enneta probleemi, kuigi see puudutab igahühte meist.

Räägitakse, et Eestis on finantskirjaoskus madal ja koolides peaks rohkem finants-tarkust õpetama. See on õige. Uuring näitab, et meil on pikk maa minna. Kas oleme ettevõtjad või palgatöölised, meil on aeg kõigil säästude kogumise ja rahatagavara loomise perspektiivis ühesugune. See tuleb enda kasuks tööle panna.

Kolm põhjust, miks teha kolmas pensionisammas

Eestis on pensionifondid tegutsenud 1998. aastast, kui turule tulid esimesed kolmanda samba vabatahtlikud pensionifondid ja kindlustustooted. Need on selleks, et inimene saaks lisaks riiklikule pensionile endale rahatagavara koguda. Kolmas pensionisammas on hea alternatiiv enda heaolu kindlustamiseks vanemas eas.

Sisse- ja väljamaksed vabalt valitud ajal

Kogumise käigus saab otsustada, kui palju ja tihti sisse-makseid teha. Saab teha nii regulaarseid sisse-makseid, ühekordse või aastamakse. Kui näiteks palk varieerub aasta lõikes suuresti, võib valida sobival ajal ühekordse sisse-makse. Vajadusel võib raha välja võtta, vahetada pensionifondi või peatada maksed.

Samuti ei pea kolmandasse sambasse tehtud sisse-maksed ulatuma sadade eurodeni kuus. Regulaarsed maksed võivad alata juba näiteks 30 eurost, piltlikult eurost päevas. Seega ei nõua

sambasse investeerimine kuus nii märgatavat summat kui arvatakse.

Tulumaks tagasi

Riik tagastab kolmandasse sambasse tehtud sisse-maksetelt 20% tulumaksu. Seda saab summalt, mis ulatub 15%-ni inimese aastast brutosissetulekust (maksimaalselt 6000 eurot aastas). Soodustus muudab kolmanda samba üheks majanduslikus mõttes kõige kasulikumaks raha kogumise võimaluseks üldse.

Soodsatel tingimustel välja-maksed juba 55-aastaselt

Kolmandal samba eelis on, et väljamaksetega ei pea ootama pensionini. Kogutud raha saab kasutada igal hetkel, ainult tulumaksu suurus sõltub vanusest. Maksusoodsalt (tulumaks tavapärasest poole väiksem ehk 10%) saab raha välja võtta enne pensioniiga, alates 55. eluaastast, eeldusel, et esimesest sisse-maksest on möödas viis või enam aastat.

Kuidas koguda pensionieaks 60 000 €?

Alustades 25-aastaselt,
peaks iga kuu säästma 32 €

32 €

Alustades 35-aastaselt,
peaks iga kuu säästma 63 €

63 €

Alustades 45-aastaselt,
peaks iga kuu säästma 132 €

132 €

0

150

Tegemist on näitliku arvutusega, mis ei sisalda garantiisid ega lubadusi tulevikuks. Arvutuste tegemisel on kasutatud 6% suurust aastatootlust. Tegelikuses võib tootlus kujuneda näitest erinevaks, tootlus võib olla ka negatiivne.

Miks kolmanda pensionisamba kasuks otsustasin?

Laura Ots, spetsialist (27)

Miks ja kuidas jõudsid kolmanda pensionisambani?

Varem oli mul kohustuslikuna teine pensionisammas, mille sain täisealiseks saades. Kolmanda samba tegin ema soovitusel, kellel ka endal täiendav kogumispension on. Seega otsustasin selle sammu astuda. Olen mõelnud, kas oleksin selle teinud ka ema soovituseta – ilmselt jah. Kolmandasse sambasse olen kogunud umbes pool aastat.

Mis on sinu jaoks kolmanda samba eelised?

Kolmas pensionisammas on minu jaoks nagu *back-up*. Kui lähed reisile, siis teed ju reisi-

kindlustuse. Samamoodi on ka enda tuleviku kindlustamisega. Maksan igakuiselt kindla summa, mis on mõeldud minu tuleviku jaoks. Samas on vabadus seda summat tulevikus suurendada või vähendada. Olen enda jaoks mõelnud, et see on mulle ootamatuteks olukordades. Ei pea võtma laenu, võin vajadusel kogutud raha kolmandast sambast välja võtta enne pensionile jäämise algust. Samuti ei pea sinna panema igakuiselt suurt summat, kuid samas tunnen, et kindlustan tulevikku. See on raha, mida saan tulevikus kasutada näiteks reisimiseks, mida tavapensioni eest ei pruugi saada teha. See on kindel eelis.

Nordea pensionifondide fondivalitsemise teenuse osutaja on Nordea Pensions Estonia AS. Pensionifondide eelmiste perioodide tootlus ei tähenda lubadusi ega viidet fondi järgmiste perioodide tootluse kohta. Investeeringud fondi võivad osakuomanikule tuua nii kasumit kui kahjumit ning fondi investeeritud rahasumma väärtuse säilimine ja kasv ei ole garanteeritud. Tutvu pensionifondi tingimuste ja prospektiga www.nordea.ee/pension. Vajadusel küsi nõu asjatundjalt. Lisainfo Nordea Panga kontoritest või telefonil 6 283 300.